

## מקרה מס' 1/2024

פורום האתיקה מיסודו של המרכז לגישור וליישוב סכסוכים בקהילה קרית אונו ובשיתוף הקריה האקדמית אונו מורכב ממגשרים חברי מרכז הגישור בקהילה קרית אונו ומרכזים נוספים ופועל משנת 2012 בריכוזה של כרמלה זילברשטיין ובהנחיית פרופ' עומר שפירא מהפקולטה למשפטים, הקריה האקדמית אונו המשמש כיו"ר הפורום. הפורום מקבל פניות ממגשרים מכל רחבי הארץ. בין מטרות הפורום: להוות כתובת להפניית שאלות אתיות המעסיקות מגשרים ומרכזי גישור; מתן מענה לשאלות אלו; פיתוח כלים להתמודדות עם שאלות אתיות בגישור; איסוף, שימור והפצת ידע בקרב מגשרים. הפורום אינו גוף משמעותי. מטרתו להפיק לקחים לעתיד, לשפר ולתרום להתמקצעות המגשרים.

### הבסיס הנורמטיבי המנחה את הפורום בדיוניו

פורום האתיקה דן בהיבטים אתיים של התנהלות מגשרים, ומתייחס להיבטים המשפטיים של התנהלות זו רק וככל שהדבר רלוונטי לבחינת הסוגייה האתית שעל הפרק. הפורום מבסס את חוות הדעת שלו על הקוד האתי למגשרים במרכזי הגישור והדיאלוג בקהילה (2018), שאומץ בשיתוף פעולה של מרכזי הגישור והדיאלוג בקהילה, יחד עם 'התאחדות מרכזי הגישור והדיאלוג בקהילה בישראל', 'תכנית גישורים', ו'פורום האתיקה' (להלן - הקוד האתי למגשרים בקהילה (2018)), ועל הקוד האתי למגשרים (2018), שהותאם לצורכי מגשרים שאינם פועלים במסגרת מרכז גישור בקהילה (להלן - הקוד האתי למגשרים). שני הקודים מבוססים על הקוד האתי למגשרים (2014) של המרכז לגישור בקהילה קרית אונו, שפותח על ידי חברי פורום האתיקה בהנחיית פרופ' עומר שפירא מהפקולטה למשפטים, הקריה האקדמית אונו. הקודים האתיים מוסיפים על תקנות בתי המשפט (גישור), התשנ"ג-1993 (להלן - תקנות הגישור) ומשקפים את עמדת הפורום לגבי הנורמות האתיות החלות על מגשרים בקהילה, מגשרים פרטיים, ומגשרים בתיקי בית משפט בשינויים המתחייבים.

### עובדות המקרה

1 מגשר הציג בפני הפורום יוזמה לביצוע גישורים אמיתיים ב"שידור חי" ברשתות חברתיות. על פי היוזמה, את הגישור והשידור ינחו שני מגשרים מנוסים. בפרסומים יוצגו עקרונות ההליך ויתרונותיו, הוא יתבצע ללא תשלום, וצדדים מעוניינים יקבלו פרטים לגבי ההליך ויתבקשו לאשר את פומביות הגישור. שיחות אישיות, ככל שיתקיימו, ייעשו בחדר פרטי ולא במסגרת השידור החי. בתום הגישור, צדדים שהגיעו להסכמות יוכלו לנסח אותן כהסדר גישור ולהגישו למתן תוקף של פסק דין בבית המשפט.

המגשר ביקש להתייעץ עם הפורום לגבי ההיבטים האתיים של קיום הגישור בשידור חי כאמור. בישיבת הפורום השתתפו גם שתי מגשרות ותיקות בעלות ניסיון רב בהדרכה ובאקדמיה.

### תקציר חוות הדעת

צילום ושידור גישור בסכסוך אמיתי, בזמן אמת, ללא עריכה, בפלטפורמות חברתיות הפתוחות לצפייה לכל אדם, מעלה חשש כבד לפגיעה בעקרונות הגישור וערכיו. לפיכך הפורום ממליץ להימנע מכך, מהשיקולים המפורטים בחוות הדעת.

### דיון

קיום גישור בסכסוך אמיתי, בשידור חי, מעורר קשיים מקצועיים ואתיים. בחוות דעת <sup>1</sup>5/2020 נבחנו התנאים שבהם צילום גישור אמיתי בין בני זוג המצויים בסכסוך גירושין ושימוש בקטעים ממנו לצרכי הדרכה ולימוד יעמוד בכללי האתיקה למגשרים. חוות הדעת התייחסה לחופש הבחירה של צדדים, קבלת הסכמה מדעת לצילום הסרטון ותנאי השימוש בו; ליושרה מקצועית ושמירה על מעמד המקצוע ולמחויבות לקיים תהליך איכותי ומקצועי; לשיקולי סודיות וחסיון בהחלטה על צילום גישור אמיתי;

<sup>1</sup> ראו חוות"ד 5/2020 שעסקה בשאלה האם צילום גישור בין בני זוג המצויים בסכסוך גירושין, בהסכמת בני הזוג, לצרכי הדרכה ולימוד, עולה בקנה אחד עם כללי האתיקה בגישור? באתר פורום האתיקה, [https://mediatorethics.com/mediator\\_ethics\\_opinions\\_2020/ethicsopinion-5-2020/](https://mediatorethics.com/mediator_ethics_opinions_2020/ethicsopinion-5-2020/)

ולקידום מקצוע הגישור באמצעות צילום הגישור לצורך הכשרת מגשרים. מסקנות חוות הדעת, הרלוונטיות גם למקרה שבפנינו, היו כדלקמן:

1. קיימת עדיפות, מבחינה אתית, לצלם סימולציה המדמה גישור מאשר לצלם גישור אמת.
  2. תנאי בסיסי לצילום הגישור הוא הסכמה מדעת של הצדדים ושל המגשרים. מוצע שהצדדים יקבלו לידיהם מסמך מפורט, בכתב, אשר יסדיר ויבהיר את כל הפרטים הכרוכים בצילום הגישור, במטרות הצילום, בשימוש המותר בחומרים שצולמו, ובקהל היעד הרשאי לצפות בחומרי הצילום.
  3. הסכמת הצדדים תהא הסכמה נמשכת, המאפשרת לכל צד לחזור בו מהסכמתו בכל שלב של הגישור ולאחריו.
  4. הסרטון ייערך באופן שישמור על כבוד המשתתפים ועל מעמד (כבוד) המקצוע, ובמקרה של גישור לגירושין לא יכלול קטעים העלולים לפגוע בילדי הצדדים או בצדדים שלישיים אחרים.
  5. למגשרים המצולמים חובה לבחון באופן מתמשך את יכולתם לגשר בתנאים שבהם הגישור מצולם ולשקול את הצורך בהפסקת הגישור במקרה של פגיעה בתהליך.
- המקרה של שידור גישור אמיתי, בזמן אמת, ללא עריכה, בפלטפורמות חברתיות הפתוחות לצפייה לכל אדם מעלה חשש כבד לפגיעה בעקרונות הגישור וערכיו. הדיון להלן מפרט חששות אלו.

#### א. מגבלות חופש בחירה והסכמה מדעת בצילום ושידור חי של גישור אמיתי

צדדים לגישור עשויים להסכים לצילום ושידור חי של תהליך גישור בסכסוך ביניהם, אבל חשוב להיות ערים למגבלות המכרסמות בערך הסכמתם. הסכמה מדעת מבוססת על הבנה של העובדות וההשלכות שיש להחלטה על הצדדים (ראו סטנדרט 11 לקוד האתי למגשרים (2018)).

2

במקרה של גישור חי ופומבי הצדדים לא יכולים לדעת מה יתרחש במהלך הגישור, מה ייאמר במהלכו ומה יצפה בגישור. בנוסף, הסכמתם לא הפיכה במובן זה שברגע שהשידור התבצע ותוכן הגישור הפך פומבי יכולתם לשלוט בפרסום המידע, בדרכי הפצתו ובשימוש העתידי שיעשה בו כמעט ואינה קיימת, גם אם התחרטו על השתתפותם בגישור, על דברים שנאמרו, על הפגיעה ביחסים שביניהם או ביחסים עם אחרים, ועוד.

כאמור, אנו סבורים שערכה של הסכמה בנסיבות כאלו מוגבלת. בכל מקרה מומלץ שהסכמת הצדדים תתבסס על מסמך מפורט, בכתב, אשר יסדיר ויבהיר את כל הפרטים הכרוכים בניהול, צילום, ושידור הגישור.

#### ב. מגבלות יושרה מקצועית ושמירה על מעמד המקצוע בצילום ושידור חי של גישור אמיתי

המחויבות לקיים תהליך גישור איכותי ומקצועי תוך שמירה על מעמד המקצוע חלה על מגשר גם בקיום גישור המשודר בזמן אמת (ראו סטנדרטים 9 ו-10 לקוד האתי למגשרים (2018)). האינטרסים של הצדדים ושל המקצוע חייבים לקבל עדיפות על פני שיקולי הגורם המשדר את הגישור ושיקולי הצופים.

על המגשר לשאול את עצמו לפני הגישור ובמהלכו האם הוא מסוגל לקיים תהליך איכותי ומקצועי בנסיבות המתוארות והאם הצדדים במקרה הספציפי ואופי הסכסוך ביניהם יאפשרו ומאפשרים קיום תהליך כזה. משמעות הדבר, בין היתר, היא הצורך בהכנה מעמיקה לקראת הגישור הכוללת פגישות עם הצדדים לצורך בחינת התאמתם לתהליך הפומבי, הכנתם לקראת המפגש תוך תיאום ציפיות, קביעת כללי התנהגות במהלך הגישור והצבת גבולות.

בנוסף, על המגשר להיות מוכן להפסיק את הגישור בכל רגע נתון, למרות שהשידור מתקיים באופן חי, על מנת להגן על הצדדים המשתתפים בגישור, על צדדים שלישיים שאינם משתתפים בגישור, אך

עלולים להיפגע, ועל התהליך עצמו והמקצוע. צדדים לסכסוך עלולים לעיתים לאבד שליטה, לומר דברים פוגעניים ומשפילים בלהט הוויכוח, לחשוף מידע אישי, או מקצועי שעלול לפגוע בעצמם, או באחרים. אלו סיכונים שמשפיעים על הצדדים ועל התהליך, עליו אחראי המגשר. יכולת ההשפעה וההתערבות של המגשר במצב של גישור אמיתי, בשידור חי, ותחת עיניים צופיות מוגבלת יותר מאשר במקרה של גישור רגיל.

אי הוודאות הכרוכה בקיום גישור בתנאים אלו גבוהה במידה המביאה אותנו להטיל ספק ביכולת לקיים תהליך גישור איכותי ומקצועי בשידור חי.

### ג. מגבלות סודיות וחיסיון בצילום ושידור חי של גישור אמיתי

קיום הגישור בתנאים המאפשרים שמירה על סודיות הדברים הנאמרים במהלכו ויצירת חייץ בינו לבין התדיינות משפטית המתנהלת, או עלולה להתנהל בבית המשפט באמצעות חיסיון, הם מהעקרונות הבסיסיים ביותר של הגישור.

ככלל צדדים לגישור רשאים לוותר על הגנות הסודיות והחיסיון. במקרה של צילום ושידור חי של הגישור עליהם להיות מודעים לכך שהמידע לגביהם ולגבי הסכסוך יהפוך לנחלת הכלל מבלי שתהיה להם שליטה על קהל הצופים ועל שימוש עתידי בסרטון ובמידע בעתיד. בנוסף לכך על הצדדים להיות מודעים לכך שפרסום כאמור עלול להתפרש כוויתור על החיסיון באופן שיאפשר לכל אחד מהם להשתמש במידע כראיה כנגד הצד האחר אם וככל שהסכסוך יתברר בבית המשפט.

בנוסף, כפי שכבר ציינו בעבר, "הסודיות והחיסיון נועדו להגן לא רק על הצדדים לגישור, אלא גם על מעמד המגשר ומקצוע הגישור, כלומר על תפיסת המגשר כגורם ניטראלי, הפועל ללא משוא פנים מתוך מחויבות לסייע לכל הצדדים והראוי לאמון הצדדים והציבור".<sup>2</sup> לדעתנו, צילום הגישור ושידורו לציבור בזמן אמת וללא בקרה מעלים חשש כבד לפגיעה בתפיסת הניטראליות של המגשר ובמעמד הגישור.

3

### ד. קידום מקצוע הגישור באמצעות צילום ושידור חי של גישור אמיתי

קידום השימוש בתהליכי גישור לטובת הציבור הוא אחד מערכי הגישור והקוד האתי מעודד מגשרים לקדם ערך זה (ראו סטנדרט 13 לקוד האתי למגשרים (2018)). לכאורה, שידור תהליכי גישור בפלטפורמות חברתיות עשוי להגביר את החשיפה הציבורית לגישור ואת המודעות לקיומו וליתרונותיו. עם זאת, לנוכח הקשיים האתיים שצינו לעיל, אנו סבורים שרצוי לעשות שימוש בדרכים אחרות, שהחשש לפגיעתן בערכי הגישור האחרים נמוך יותר, לצורך השגת מטרה זו. לדוגמה, ניתן לצלם ולשדר גישור מבוים בשיתוף שחקנים, ובכך להתגבר על בעיות ההסכמה, הפגיעה בפרטיות ובסודיות, והחשש לפגיעה בניטראליות המגשר ובכבוד המקצוע.

### סיכום

צילום ושידור גישור בסכסוך אמיתי, בזמן אמת, ללא עריכה, בפלטפורמות חברתיות הפתוחות לצפייה לכל אדם מעלה חשש כבד לפגיעה בעקרונות הגישור וערכיו. לפיכך הפורום ממליץ להימנע מכך, מהשיקולים המפורטים בחוות הדעת.

יו"ר פורום האתיקה  
פרופ' עומר שפירא  
22 פברואר 2024

<sup>2</sup> ראו חו"ד 5/2020 לעיל.